

Výročná správa predložená Slovenskou republikou za obdobie od 1.1.2023 do 31.12.2023

1. Úvod

Úradné kontroly boli vykonávané v zmysle ustanovení nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 2017/625 (ďalej len „nariadenie č. 2017/625“), zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia (ďalej len „zákon č. 355/2007 Z. z.“), zákona č. 152/1995 Z. z. o potravinách (ďalej len „zákon č. 152/1995 Z. z.“), nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 852/2004 o hygiene potravín, Potravinového kódexu SR, vyhlášky MZ SR č. 533/2007 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia spoločného stravovania v znení neskorších predpisov a osobitných predpisov uplatňujúcich sa pri výrobe potravín, pri manipulácii s nimi a umiestnení potravín na trh z hľadiska ich bezpečnosti. Úradné kontroly boli vykonávané aj v súvislosti s plnením ďalších úloh vyplývajúcich z Viacročného národného plánu úradných kontrol potravín v Slovenskej republike. Viacročný národný plán úradných kontrol v pôsobnosti orgánov verejného zdravotníctva na rok 2023 bol aktualizovaný Úradom verejného zdravotníctva Slovenskej republiky (ďalej len „ÚVZ SR“) v spolupráci s Poradným zborom hlavného hygienika SR pre hygienu výživy, zaslaný všetkým regionálnym úradom verejného zdravotníctva v SR (ďalej len „RÚVZ v SR“) a následne bol rozpracovaný každým RÚVZ v SR na podmienky jednotlivých regiónov, ako aj krajov. Plán je postavený na základe rizika, zahŕňa potravinárske podniky a činnosti podľa § 23 ods. 2 zákona č. 152/1995 Z. z., kategorizáciu prevádzkarní, navyše obsahuje mimoriadne úlohy, informácie z oznámení o výskyte zdraviu škodlivých potravín a materiálov a predmetov prichádzajúcich do kontaktu s potravinami v systéme rýchleho varovania pre potraviny a krmivá (RASFF) a prijatých podnetov od spotrebiteľov. Frekvencia výkonu kontrol vyplýva zo stupňa rizika potravinárskeho podniku a výsledkov kontrol a je rozpracovaná na regionálnej úrovni. Vzhľadom na dôležitosť zachovať vysokú mieru bezpečnosti potravín a ich kvalitu, úradná kontrola potravín je vykonávaná okrem výroby potravín a potravín umiestnených na trhu, najmä v oblasti verejného stravovania.

V roku 2023 bolo orgánmi verejného zdravotníctva v SR spolu vykonaných 28 430 kontrol (z toho 13 342 úradných kontrol a 15 088 kontrol v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru) v 15 803 potravinárskych prevádzkarňach, vrátane zariadení spoločného stravovania (ďalej len „ZSS“) z celkového počtu 50 939 prevádzkarní registrovaných orgánmi verejného zdravotníctva. Okrem uvedených kontrol bolo vykonaných ešte 2 365 kontrol v prevádzkarňach registrovaných orgánmi štátnej veterinárnej a potravinovej správy, ako sú napr. predajne potravín, novinové stánky a pod. Pri kontrolách bolo zistených spolu 6 023 nezhôd so v súčasnosti platnými právnymi predpismi. Uvedené nezhody boli zistené v 2 784 prevádzkarňach, čo predstavuje mierne zhoršenie v porovnaní s rokom 2022. Najviac kontrol, spolu 23 340 kontrol, bolo vykonaných v 12 372 ZSS (z celkového počtu 44 013 registrovaných prevádzkarní ZSS, čo predstavuje 28 % skontrolovaných prevádzkarní), pričom nezhody sa zistili v 2 551 kontrolovaných prevádzkarňach.

Najčastejšou príčinou nezhôd vo všeobecnosti boli nedostatky v prevádzkovej hygiene (1 149 prevádzkarní), v skladovaní potravín (848 prevádzkarní), v systéme HACCP/SVP (686 prevádzkarní), v manipulácii s potravinami (429 prevádzkarní), označení potravín (398 porušení) a v zistení potravín po dátume minimálnej trvanlivosti resp. dátume spotreby (381 prevádzkarní). V porovnaní s predchádzajúcim rokom 2022 sme zaznamenali vyšší počet prevádzok s nedostatkami v prevádzkovej hygiene, viac bolo zistených nedostatkov týkajúcich sa skladovania potravín, nevhodnej manipulácie s potravinami a označenia potravín.

V roku 2023 zamestnanci RÚVZ v SR vykonávali tiež kontroly v súvislosti so šetrením výskytu zdravotne škodlivých potravín alebo nevyhovujúcich potravín a materiálov a predmetov prichádzajúcich do kontaktu s potravinami, ktoré boli hlásené cez RASFF. V roku 2023 zamestnanci RÚVZ v SR vykonávali kontroly v nadväznosti na 57 prijatých oznámení RASFF (najčastejšie išlo o výživové doplnky (25 oznámení) a o zistenú prítomnosť salmonely v mäse a mäsovéch výrobkoch dodaných do ZSS (10 oznámení)). Na základe zistení RÚVZ v SR v rámci úradnej kontroly bolo v systéme RASFF hlásených 9 oznámení o zdraviu škodlivých príp. nevyhovujúcich výrobkoch - 4 výživové doplnky (1 oznámenie sa týkalo zakázanej látky Yohimbín vo výživovom doplnku a 3 ďalšie výživové doplnky obsahovali nepovolené nové potraviny - 5-HTP, alpha-GPC a nepovolené formy

kreatínu), 1 potravina (hydinové mäso - Salmonella Newport) a 4 materiály a predmety prichádzajúce do kontaktu s potravinami.

V roku 2023 bolo na ÚVZ SR zaslaných cez systém administratívnej pomoci a spolupráce (AAC) 23 žiadostí. 19 žiadostí sa týkalo výživových doplnkov, a to najmä ich označenia a reklamy, ktoré boli v rozpore s nariadením EP a Rady č. 1169/2011 a nariadením EP a Rady č. 1924/2006, ale aj obsahu nepovolených zložiek. ÚVZ SR postúpil prostredníctvom systému AAC 4 žiadosti (všetky sa týkali výživových doplnkov, prítomnosti nepovolenej novej potraviny zeolit alebo serrapeptázy) na kontrolu príslušným orgánom v iných členských štátoch, najmä Českej republiky.

Okrem plánovaných kontrol boli v roku 2023 vyhlásené hlavným hygienikom Slovenskej republiky 4 mimoriadne ciele kontroly (kontroly v prevádzkarňach s výrobou a predajom nebalenej zmrzliny počas letnej sezóny 2023 v Slovenskej republike, ciele kontroly zamerané na kontrolu používania múky a mäsa z Ukrajiny v ZSS, cieľná kontrola zameraná na výskyt a vysledovateľnosť úhora európskeho, úhora amerického a úhora japonského v zariadeniach spoločného stravovania a mimoriadne kontroly zariadení stánkového a ambulantného predaja potravín, pokrmov a nápojov počas konania hromadných podujatí – vianočných (Mikulášskych) trhov v Slovenskej republike).

V roku 2023 vykonali regionálne úrady verejného zdravotníctva v SR spolu 134 auditov potravinárskych prevádzkarní (podľa čl. 14 písm. i) nariadenia č. 2017/625), a to najmä v ZSS (126 zariadení). 80 auditov bolo s nezhodami, počet zistených nezhôd bol 392. Zároveň bolo vykonaných 11 auditov u výrobcov materiálov a predmetov určených na kontakt s potravinami, v 3 prevádzkarňach bolo nájdených 13 nezhôd, pričom prevádzky boli posúdené ako bezpečné.

V roku 2023 bolo v súlade s Viacročným národným plánom úradnej kontroly spolu odobratých a vyšetrených 11 036 vzoriek potravín, pokrmov, prídavných látok do potravín a materiálov a predmetov prichádzajúcich do kontaktu s potravinami. Z uvedeného počtu bolo najviac vyšetrených vzoriek pokrmov, vrátane pokrmov rýchleho občerstvenia, a to 5 929 vzoriek. Z celkového počtu vyšetrených vzoriek bolo celkovo nevyhovujúcich 803 vzoriek, čo predstavuje 7,3 % (v roku 2022 to bolo 7,2 %), pričom 744 (92,7 %) nevyhovujúcich vzoriek nevyhovelo z dôvodu mikrobiálnej kontaminácie, a to najmä z dôvodu porušenia kritérií procesu výroby. Najviac mikrobiologicky nevyhovujúcich vzoriek bolo z kategórie zmrzliny, pokrmov a pokrmov rýchleho občerstvenia. Najvyššie percento nevyhovujúcich vzoriek v porovnaní s ostatnými vzorkami potravín bolo zaznamenané v prípade nealkoholických nápojov (64,3 %), lahôdkarských výrobkov (19,1 %), pokrmov rýchleho občerstvenia (15,9 %) a zmrzliny a dezertov (14,0 %).

Na kontrolu prídavných látok bolo vyšetrených celkovo 1 916 vzoriek, z ktorých nevyhovelo požiadavkám platných predpisov 12 vzoriek (0,6 %). Pozornosť bola venovaná najmä farbivám, sladidlám, konzervačným látkam. Na kontrolu farbív bolo vyšetrených 1 062 vzoriek (najmä zmrzlina, cukrárske výrobky, výživové doplnky a potraviny pre dojčatá a malé deti), pričom z uvedeného celkového množstva nevyhovelo 9 vzoriek (0,9 %), a to 8 vzoriek zmrzliny a 1 vzorka cukrárskeho výrobku. 7 vzoriek zmrzliny nevyhovelo z dôvodu použitia nepovoleného farbiva E 124 a 1 vzorka zmrzliny nevyhovela pre prítomnosť zakázaných farbív E 124 a E 110. Používanie farbív: Chinolínová žltá (E 104), Žltá SY FCF/pomarančovožltá S (E 110), Ponceau 4R, košenilová červená A (E 124) nie je v zmrzlinách povolené podľa nariadenia Komisie (EÚ) č. 232/2012, ktorým sa mení a dopĺňa Príloha II k nariadeniu (ES) č. 1333/2008. Prítomnosť a množstvo sladidiel bolo kontrolované najmä vo vzorkách cukrárskeho výrobku, výživových doplnkov a potravín pre dojčatá a malé deti. Celkovo bolo vyšetrených 285 vzoriek, 2 vzorky výživových doplnkov nevyhoveli požiadavkám platných právnych predpisov. Celkový počet vyšetrených vzoriek na prítomnosť a množstvo konzervačných látok bol 389 (išlo najmä o cukrárske výrobky, výživové doplnky, lahôdkarské výrobky a potraviny pre dojčatá a malé deti). 1 vzorka rybieho výrobku nevyhovela požiadavkám platných právnych predpisov. Zistené bolo prekročenie maximálne povoleného množstva kyseliny sorbovej. Zistené nedostatky označenia a zloženia boli postúpené vecne a mieste príslušnému orgánu úradnej kontroly potravín (RVPS). Okrem toho bolo vyšetrených ešte 30 vzoriek potravín (najmä výživových doplnkov) na kontrolu ostatných prídavných látok.

V prípade kontroly alergénov (glutén) v potravinách bolo laboratórne vyšetrených 55 vzoriek detských potravín, potravín spracovaných na báze obilnín s tvrdením, potravín pre dojčatá a malé deti s označením bezgluténové, veľmi nízky obsah gluténu, vhodné pre osoby trpiace neznášanlivosťou gluténu, vhodné pre celiatikov. Všetky vyhovovali požiadavkám na max. obsah gluténu v bezgluténových potravinách (obsah gluténu <5mg/kg). Okrem toho bolo vyšetrených 32 vzoriek pokrmov pripravených v ZSS na kontrolu prítomnosti alergénov, predpokladanú prítomnosťou alergénu, ktorý nebol pri pokrme uvedený. V prípade 2 vzoriek pokrmov bola zistená prítomnosť alergénu, ktorý nebol vyznačený v jedálnom lístku, voči prevádzkovateľom bolo začaté správne konanie.

Na kontrolu obsahu ťažkých kovov sa vyšetrovali najmä vzorky potravín pre dojčatá a malé deti, výživových doplnkov, pramenitých vôd dojčenských, hotových pokrmov a ostatných potravín pre osobitné skupiny. Na kontrolu obsahu olova bolo vyšetrených 382 vzoriek potravín, pričom 1 vzorka výživového doplnku nevyhovela pre prekročenie predpisom stanoveného limitu pre olovo. Na kontrolu obsahu kadmia bolo vyšetrených 382 vzoriek potravín, pričom v žiadnej z vyšetrených vzoriek nebolo zistené prekročenie predpisom stanoveného limitu pre kadmium. Na obsah ortuti bolo vyšetrených 247 vzoriek potravín, pričom v žiadnej z vyšetrených vzoriek nebolo zistené prekročenie predpisom stanoveného limitu pre ortuť.

Rezíduá pesticídov boli vyšetrované spolu v 31 vzorkách počiatočnej dojčenskej výživy, následnej dojčenskej výživy, potravín spracovaných na báze obilnín a detských potravín. Vo vyšetrených vzorkách nebola zistená prítomnosť rezíduí pesticídov. V rámci koordinovaného viacročného kontrolného programu EÚ sa analyzujú rezíduá pesticídov podľa vykonávacích nariadení Komisie. V roku 2023 sa analyzovala počiatočná dojčenská výživa, následná dojčenská výživa (podľa vykonávacieho nariadenia Komisie č. 2022/741). Viacročný kontrolný program na analýzu rezíduí pesticídov, ako aj databázu s výsledkami predkladáme každoročne ŠVPS SR.

Vzorky boli analyzované aj na obsah dusičnanov a dusitanov, rezíduá inhibičných látok, polycyklických aromatických uhľovodíkov (PAU), polychlórovaných bifenylov (PCB), transmastných kyselín (TMK), akrylamidu, mykotoxínov a ďalšie ukazovatele. Ani v jednej z vyšetrených vzoriek neboli zistené uvedené kontaminanty.

Úradná kontrola materiálov a predmetov prichádzajúcich do kontaktu s potravinami v roku 2023:

Národné referenčné laboratórium (NRL) pre materiály a predmety prichádzajúce do kontaktu s potravinami (FCM) vykonávalo v roku 2023 laboratórne vyšetrenia materiálov a predmetov prichádzajúcich do kontaktu s potravinami v súlade s plnením viacročného plánu úradných kontrol podľa nariadenia EP a Rady č. 2017/625 o úradných kontrolách. Rozsah úradných kontrol bol cielene zameraný na možné rizikové ukazovatele v závislosti od materiálového zloženia materiálov a predmetov prichádzajúcich do kontaktu s potravinami v súlade s odporúčaním Komisie č. 2019/794 o koordinovanom pláne kontrol s cieľom stanoviť prevalenciu určitých látok migrujúcich z materiálov a predmetov prichádzajúcich do styku s potravinami. Pri definovaní špecifických kritérií bezpečnosti výrobkov sa vychádzalo z požiadaviek právnych predpisov, z frekvencie a rozsahu hlásených nebezpečných výrobkov v systéme RASFF, podaní a sťažností spotrebiteľov, nových obalových trendov, minulosti prevádzkovateľov a výsledkov úradných kontrol z predchádzajúcich rokov vykonaných na území SR.

Rozsah úradných kontrol bol okrem laboratórneho overenia súladu materiálov a predmetov prichádzajúcich do kontaktu s potravinami s čl. 3 nariadenia EP a Rady č. 1935/2004 zameraný aj na dokumentačnú kontrolu (vyhlásenie o súlade, podporná dokumentácia – čl. 16), kontrolu označenia (čl. 15), kontrolu správnych výrobných postupov (čl. 3) a kontrolu vysledovateľnosti (čl. 17) v súlade s nariadením č. 1935/2004 a jeho vykonávacích predpisov.

V roku 2023 bolo odobratých 88 výrobkov na chemické a mikrobiologické laboratórne vyšetrenie. Z toho boli 3 výrobky odobraté a laboratórne vyšetrené na základe sťažnosti spotrebiteľov. Išlo o hrniec, mlynček na mak a panvicu.

Chemicky bolo testovaných 86 výrobkov, čo predstavuje 162 vzoriek, ktoré boli vyšetrené v 321

ukazovateľoch a celkovo bolo vykonaných 673 analýz.

Mikrobiologicky boli vyšetrené 2 výrobky, čo predstavuje 2 vzorky, ktoré boli vyšetrené v 22 ukazovateľoch a celkovo bolo vykonaných 106 analýz.

Z celkového počtu 88 testovaných výrobkov nesplnilo 8 výrobkov laboratórnym vyšetrením požiadavky čl. 3 nariadenia č. 1935/2004. Požiadavky bezpečnosti nesplnili nasledujúce výrobky: naberačka smalt, dôvod nesúladu: mechanická nestálosť výrobku, panvica, dôvod nesúladu: farebná nestálosť vnútorného povrchu výrobku, pohár s dekoráciou, dôvod nesúladu: migrácia Cd, Pb, naberačka, dôvod nesúladu: migrácia formaldehydu, silikónová lopatka s drevenou rukoväťou, dôvod nesúladu: prchavé látky, silikónové košíčky na muffiny, dôvod nesúladu: prchavé látky, silikónová forma na pečenie na oriešky, dôvod nesúladu: prchavé látky, mlynček na mak, dôvod nesúladu: prchavé látky. Príslušnými RÚVZ v SR boli prijaté opatrenia na trhu na ochranu zdravia spotrebiteľa a výrobky boli hlásené v RASFF.

2. Opatrenia prijaté na zabezpečenie účinného fungovania viacročného národného plánu kontroly vrátane opatrení na presadzovanie práva a výsledkov týchto opatrení

Databáza prevádzkovateľov potravinárskych podnikov (výrobcovia potravín a maloobchod) vrátane spoločného stravovania, predmetov a materiálov prichádzajúcich do kontaktu s potravinami, nových potravín, potravín pre osobitné skupiny, výživových doplnkov a epidemiologicky rizikových potravín je vedená na ÚVZ SR a prepojená na jednotlivé RÚVZ v SR. Informácie o nových prevádzkarňach sú zasielané priebežne počas roka príslušným RVPS. RÚVZ v roku 2023 vykonávali schvaľovanie potravinárskych prevádzkarní podľa zákona č. 355/2007 Z. z. a zostavili aktuálne zoznamy registrovaných prevádzkovateľov potravinárskych podnikov.

Úradné kontroly potravín sú vykonávané na základe plánu úradnej kontroly potravín kvalifikovaným skúseným odborným personálom RÚVZ v SR. Na zabezpečenie kvality a konzistentnosti úradných kontrol sú ÚVZ SR vypracované jednotné postupy a vzorové zápisnice. RÚVZ v SR vykonávajú kontroly bez predchádzajúceho ohlásenia na základe plánu kontrol a aktuálnej situácie.

Prevádzkovatelia potravinárskych podnikov sú informovaní o výsledkoch kontrol prostredníctvom RÚVZ priebežne počas kontrol a na záver kontroly, vrátane nedostatkov zistených počas kontroly a musia prijať vhodné nápravné opatrenia na ich odstránenie. RÚVZ následne kontroluje plnenie uložených, resp. prijatých opatrení prevádzkovateľom. Na základe výsledkov úradnej kontroly potravín na odstránenie zistených nedostatkov a v záujme ochrany zdravia spotrebiteľov boli prevádzkovateľom kontrolovaných prevádzkarní ukladané (nariadené) podľa § 19 ods. 1 a ods. 2, § 20 ods. 9 a ods. 12 zákona č. 152/1995 Z. z. a čl. 138 ods. 1 a ods. 2 písm. c) až i) nariadenia č. 2017/625 nasledovné opatrenia:

c) nariadenie ošetrenia tovaru, zmeny etikiet alebo poskytnutia opravných informácií spotrebiteľom: 4

d) obmedzenie alebo zakázanie uvádzania na trh, premiestňovania, vstupu do Únie alebo vývozu zvierat a tovaru, a zakázanie ich návratu do členského štátu odoslania alebo nariadenie ich návratu do členského štátu odoslania: 92

e) nariadenie, aby prevádzkovateľ zvýšil frekvenciu vlastných kontrol: 11

g) nariadenie stiahnutia od používateľov, stiahnutia z trhu, odstránenia a zničenia tovaru, pričom v náležitých prípadoch povolia používanie tovaru na iné účely, než na ktoré bol pôvodne určený: 250

h) nariadenie izolácie alebo zatvorenia celého podniku dotknutého prevádzkovateľa alebo časti tohto podniku alebo jeho prevádzkarní, chovov alebo iných priestorov, a to na primerané obdobie: 22

i) nariadenie zastavenia všetkých činností dotknutého prevádzkovateľa alebo časti uvedených činností a v náležitých prípadoch internetových stránok, ktoré prevádzkuje alebo využíva, a to všetko na primerané obdobie: 8

Pri výkone úradnej kontroly sa v prípade zistenia nedostatkov uplatňujú aj sankcie v blokovom konaní – za priestupok na mieste pri výkone kontroly, resp. sa zahájí správne konanie vo veci uloženia pokuty.

Sankcie podľa čl. 139 nariadenia č. 2017/625:

ZSS:

uložené sankcie (pokuty) v správnom konaní: 175 / 95 212 eur

uložené sankcie (pokuty) v blokovom konaní: 1 113 / 120 198 eur

zatiaľ právoplatne neukončené správne konania vo veci uloženia pokuty: 8

Výroba, manipulácia a umiestnenie potravín na trh:

uložené sankcie (pokuty) v správnom konaní: 77 / 30 188 eur

uložené sankcie (pokuty) v blokovom konaní: 266 / 27 569 eur

zatiaľ právoplatne neukončené správne konania vo veci uloženia pokuty: 4.

V súlade s článkom 6 nariadenia č. 2017/625 ÚVZ SR v roku 2023 vykonal 8 interných auditov na 8 RÚVZ v SR. Tieto audity boli zamerané na kontrolu plnenia úloh za obdobie roku 2022 a 2023 ku dňu konania auditu a na dodržiavanie požiadaviek vyplývajúcich zo zákona č. 355/2007 Z. z., zákona č. 152/1995 Z. z. a nariadenia č. 2017/625.

Okrem metodického materiálu ÚVZ SR - národného viacročného plánu úradnej kontroly potravín (MANCP) v pôsobnosti orgánov verejného zdravotníctva podľa nariadenia č. 2017/625 na rok 2023 bolo Odborom hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov ÚVZ SR vydaných 5 odborných usmernení k výkonu úradnej kontroly a štátneho zdravotného dozoru:

- Použitie vlastných obalov spotrebiteľov na zabalenie pokrmov pripravených v zariadeniach spoločného stravovania alebo na zabalenie nápojov,
- Predaj potravín v nepotravinárskych prevádzkach,
- Fajčenie elektronických cigariet v zariadeniach spoločného stravovania,
- Predaj zmrzliny predajcami z iného členského štátu EÚ na letných festivaloch (hromadných podujatiach) v SR
- Zaradovanie výrobkov medzi lahôdkarské výrobky, pokrmy rýchleho občerstvenia a hotové pokrmy.

3. Zmeny viacročného národného plánu kontroly

V priebehu roka 2023 neboli vykonané žiadne zásadné zmeny národného viacročného plánu úradnej kontroly potravín v pôsobnosti orgánov verejného zdravotníctva.

4. Poplatky alebo platby

Úrad verejného zdravotníctva SR – neuplatňuje poplatky podľa čl. 79 ods. 2 písm. a) a b) nariadenia č. 2017/625.

1. Potraviny a ich bezpečnosť, neporušenosť a bezchybnosť na ktoromkoľvek stupni výroby, spracovania a distribúcie potravín vrátane pravidiel zameraných na zaručenie slušných obchodných praktík a na ochranu záujmov a informovanosti spotrebiteľov, ako aj výroby a používania materiálov a predmetov prichádzajúcich do kontaktu s potravinami

1.1. Celkový záver o dosiahnutej úrovni dodržiavania pravidiel

Hlavným cieľom úradných kontrol bolo overovanie dodržiavania právnych predpisov v prípade potravín, pokrmov a materiálov a predmetov prichádzajúcich do kontaktu s potravinami umiestnených na trhu v SR za účelom zabezpečenia a ochrany zdravia spotrebiteľov. Úradné kontroly boli vykonávané na základe Viacročného národného plánu úradných kontrol potravín v Slovenskej republike, ale aj zistení z predchádzajúcich kontrol a auditov, plnenia mimoriadnych úloh, na základe hlásení a oznámení o výskyte zdraviu škodlivých potravín a materiálov a predmetov prichádzajúcich do kontaktu s potravinami v RASFF a prijatých podnetov od spotrebiteľov. Operatívne i strategické ciele stanovené pre úradnú kontrolu potravín boli splnené z hľadiska kontrol u prevádzkovateľov potravinárskych podnikov ako aj z hľadiska odberu vzoriek potravín, pokrmov, prídavných látok do potravín a materiálov a predmetov prichádzajúcich do kontaktu s potravinami.

V roku 2023 bolo orgánmi verejného zdravotníctva v SR spolu vykonaných 28 430 kontrol (z toho 13 342 úradných kontrol) v 15 803 potravinárskych prevádzkarňach z celkového počtu 50 939 prevádzkarní registrovaných orgánmi verejného zdravotníctva. Najviac kontrol bolo vykonaných v ZSS. Pri kontrolách bolo zistených spolu 6 023 nezhôd so v súčasnosti platnými právnymi predpismi.

Najčastejšou príčinou nezhôd vo všeobecnosti boli nedostatky v prevádzkovej hygiene (1 149 prevádzkarní), v skladovaní potravín (848 prevádzkarní), v systéme HACCP/SVP (686 prevádzkarní), v manipulácii s potravinami (429 prevádzkarní), označení potravín (398 porušení) a v zistení potravín po dátume minimálnej trvanlivosti resp. dátume spotreby (381 prevádzkarní).

V roku 2023 bolo v súlade s Viacročným národným plánom úradnej kontroly spolu odobratých a vyšetrených 11 036 vzoriek potravín, pokrmov, prídavných látok do potravín a materiálov a predmetov prichádzajúcich do kontaktu s potravinami. Z celkového počtu vyšetrených vzoriek bolo celkovo nevyhovujúcich 803 vzoriek, čo predstavuje 7,3 % pričom 744 nevyhovujúcich vzoriek nevyhovelo z dôvodu mikrobiálnej kontaminácie, a to najmä z dôvodu porušenia kritérií procesu výroby.

1.2. Úradné kontroly prevádzkovateľov/prevádzkarní

Schválené prevádzkarne	Počet prevádzkarní	Počet vykonaných úradných kontrol
Prevádzkarne vykonávajúce všeobecné činnosti (chladiarne, prebaľovacie zariadenia, veľkoobchodné trhy, chladiarenské plavidlá)		
Mäso domácich kopytníkov		
Mäso hydiny a zajacovitých		
Mäso zveri z farmových chovov		
Mäso z voľne žijúcej zveri		
Mleté mäso, mäsové prípravky a mechanicky separované mäso (MSM)		
Mäsové výrobky		
Živé lastúrniky		
Produkty rybolovu		
Mledzivo, surové mlieko, výrobky na báze mledziva a mliečne výrobky		
Vajcia a výrobky z vajec		
Žabie stehienka a slimáky		
Škvarené živočíšne tuky a oškvarky		
Opracované žalúdky, mechúre a črevá		
Želatína		

Kolagén		
Vysoko rafinovaný chondroitín-sulfát, kyselina hyalurónová, ostatné hydrolyzované produkty z chrupaviek, chitosan, glukozamín, syridlo, vyzina a aminokyseliny (HRP)		
Med		
Klíčky		
Registrovaní prevádzkovatelia/prevádzkarne	Počet prevádzkovateľov/prevádzkarní	Počet vykonaných úradných kontrol
Pestovanie plodín		
Chov zvierat		
Zmiešané hospodárstvo		
Poľovníctvo		
Rybolov		
Akvakultúra		
Spracovanie a konzervovanie ovocia a zeleniny		
Výroba rastlinných olejov a tukov		
Výroba mlynských výrobkov, škrobu a škrobových výrobkov		
Výroba pečiva a múčnych výrobkov		
Výroba ostatných potravinárskych výrobkov	1700	1649
Výroba nápojov		
Veľkoobchod		
Maloobchod	4571	944
Doprava a skladovanie	655	132
Činnosti reštaurácií a pohostinstiev – zahrnuté všetky ZSS	44013	23340
Iné, napr. lekárne, drogérie		460

	Počet prevádzkarní	Počet vykonaných úradných kontrol
Prevádzkarne vyrábajúce materiály a predmety prichádzajúce do kontaktu s potravinami	133	13

1.3. Úradné kontroly, ktoré si vyžadujú nepretržitú alebo pravidelnú prítomnosť personálu alebo zástupcov príslušných orgánov v priestoroch prevádzkovateľa

Typ priestorov prevádzkovateľa	Počet prevádzkarní	Počet vykonaných úradných kontrol (počet jatočných tiel alebo hmotnosť v tonách)	Zamietnutia
Mäso domácich kopytníkov – bitúcky			
Mäso hydiny a zajacovitých – bitúcky			
Mäso zveri z farmových chovov – bitúcky			
Mäso z voľne žijúcej zveri – prevádzkarne na manipuláciu so zverou			

1.4. Úradné kontroly výrobkov/tovaru podľa horizontálneho pravidla a kategórie potravín

Podľa horizontálneho pravidla	Mikrobiologické kritériá	Pesticídy v potravinách	Kontaminanty v potravinách	Rezíduá veterinárnych liekov v potravinách	Označenie, výživové a zdravotné tvrdenia	Geneticky modifikované organizmy (GMO) v potravinách	Látky zlepšujúce vlastnosti potravín (prídavné látky, enzýmy, arómy, technologické pomocné látky)	Ožiarenie	Kontaminácia/migrácia z materiálov prichádzajúcich do kontaktu s potravinami	Iné
Podľa kategórie potravín										
1. Mliečne výrobky	6		7		5		3	3		
2. Alternatívy mliečnych výrobkov										
3. Tuky, oleje a tukové a olejové emulzie										21
4. Konzumný ľad, zmrzlina	1430				1230		682			
5. Ovocie a zelenina	7		8							
6. Cukrovinky							1			

7. Obilniny a výrobky z obilnín									
8. Pečivo	25		8						10
9. Čerstvé mäso	90		51	12	123			7	
<i>Domáce kopytníky*</i>									
<i>Hydina a zajacovité*</i>									
<i>Zver z farmových chovov*</i>									
<i>Voľne žijúca zver*</i>									
10. Mleté mäso, mäsové prípravky a MSM									
<i>Mleté mäso*</i>									
<i>Mäsové prípravky*</i>									
<i>MSM*</i>									
11. Mäsové výrobky									
<i>Opracované žalúdky, mechúre a črevá*</i>									
<i>Želatína, kolagén a HRP*</i>									
12. Ryby a produkty rybolovu	17		24	4	21			2	
<i>Živé lastúrniky*</i>									
<i>Produkty rybolovu*</i>									
13. Vajcia a výrobky z vajec	20				20				
14. Cukor, sirupy, med a stolové sladidlá					2				
15. Soli, korenia, polievky, omáčky, šaláty a proteínové výrobky	6		3		15		36	5	22

16. Potraviny pre osobitné skupiny v zmysle vymedzenia v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č.609/2013 ⁽¹⁾	411	31	574		1146		84		76
17. Nápoje									
<i>Nealkoholické nápoje*</i>	77		37		72		14		44
<i>Alkoholické nápoje vrátane ich nealkoholických a nízkoalkoholických obdôb*</i>	5		2						
18. Chuťovky a snacky na priamu konzumáciu									
19. Dezerty okrem výrobkov zahrnutých v kategóriách 1, 3 a 4									
20. Potravínové doplnky v zmysle vymedzenia v článku 2 písm. a) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2002/46/ES ⁽²⁾ okrem výživových doplnkov pre dojčatá a malé deti	201		179		354		132		32
21. Spracované potraviny nezahrnuté v kategóriách 1 až 17 okrem potravín pre dojčatá a malé deti	6826		90		7542		908	10	672
22. Iné – potraviny nezahrnuté v kategóriách 1 až 21	16		6		5		12		19
Materiály a predmety prichádzajúce do kontaktu s potravinami									445

1.1. Kolónka na pripomienky* do kategórie 21 sme zahrnuli -lahôdkarské výrobky, cukrárske výrobky, hotové pokrmy a pokrmy rýchleho občerstvenia, bylinné čaje

1.2.

(1) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 609/2013 z 12. júna 2013 o potravinách určených pre dojčatá a malé deti, potravinách na osobitné lekárske účely a o celkovej náhrade stravy na účely regulácie hmotnosti a ktorým sa zrušuje smernica Rady 92/52/EHS, smernica Komisie 96/8/ES, 1999/21/ES, 2006/125/ES a 2006/141/ES, smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/39/ES a nariadenie Komisie (ES) č. 41/2009 a (ES) č. 953/2009 (Ú. v. EÚ L 181, 29.6.2013, s. 35).

(2) Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2002/46/ES z 10. júna 2002 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa potravinových doplnkov (Ú. v. ES L 183, 12.7.2002, s. 51).

1.6. Prípady nedodržania pravidiel				Činnosti/opatrenia	
Prípady nedodržania pravidiel zo strany prevádzkovateľov/prevádzkarní				Admini- stratívne	Súdne
	Zistené počas vykonaných úradných kontrol	Celkový počet kontrolovaných prevádzkovateľov/prevádz- karní*	Počet kontrolovaných prevádzkova- teľov/prevádzkarní, v prípade kto- rých bolo zistené nedodržanie pravi- diel*		
Schválené prevádzkarne					
Prevádzkarne vykonávajúce všeobecné činnosti (chladiarne, prebaľovacie zariadenia, veľko- obchodné trhy, chladiarenské plavidlá)					
Mäso domácich kopytníkov					
Mäso hydiny a zajacovitých					
Mäso zveri z farmových chovov					
Mäso z voľne žijúcej zveri					
Mleté mäso, mäsové prípravky a MSM					
Mäsové výrobky					
Živé lastúrniky					
Produkty rybolovu					
Mledzivo, surové mlieko, výrobky na báze mledziva a mliečne výrobky					
Vajcia a výrobky z vajec					
Žabie stehienka a slimáky					
Škvarené živočíšne tuky a oškvarky					
Opracované žalúdky, mechúre a črevá					
Želatína					
Kolagén					
HRP					
Med					
Klíčky					

Registrovaní prevádzkovatelia/prevádzkarne					
Pestovanie plodín					
Chov zvierat					
Zmiešané hospodárstvo					
Poľovníctvo					
Rybolov					
Akvakultúra					
Spracovanie a konzervovanie ovocia a zeleniny					
Výroba rastlinných olejov a tukov					
Výroba mlynských výrobkov, škrobu a škrobových výrobkov					
Výroba pečiva a múčnych výrobkov					
Výroba ostatných potravinárskych výrobkov	295	867	153	129	
Výroba nápojov					
Veľkoobchod					
Maloobchod	28	647	17	44	
Doprava a skladovanie	6	92	6	9	
Činnosti reštaurácií a pohostinstiev- zahrnuté všetky ZSS	5621	12372	2551	1790	2
Iné, napr. lekárne, drogérie	459	430	16	28	
Prevádzkarne vyrábajúce materiály a predmety prichádzajúce do kontaktu s potravinami	11	4	13	11	

Nedodržanie pravidiel v prípade potravín								Činnosti/opatrenia	
	Nedodržanie pravidiel zistené počas vykonaných úradných kontrol							Administra-tívne	Súdne
	Mikrobiolo-gické kritériá	Pesticídy v po-travinách	Kontaminanty v potravinách	Rezíduá veteri-nárných liekov v potravinách	Označenie, výživové a zdravotné tvrdenia	Látky zlepšu-júce vlastnosti potravín (prí-davné látky, enzýmy, arómy, techno-logické po-mocné látky)	Iné		
1. Mliečne výrobky									
2. Alternatívy mliečnych výrobkov									
3. Tuky, oleje a tukové a olejové emulzie									
4. Konzumný ľad, zmrzlina	200				2		1	92	
5. Ovocie a zelenina									
6. Cukrovinky									
7. Obilniny a výrobky z obilnín									
8. Pečivo									
9. Čerstvé mäso	11							7	
<i>Domáce kopytníky*</i>									
<i>Hydina a zajacovité*</i>									
<i>Zver z farmových chovov*</i>									
<i>Voľne žijúca zver*</i>									
10. Mleté mäso, mäsové prípravky a MSM									
<i>Mleté mäso*</i>									
<i>Mäsové prípravky*</i>									
<i>MSM*</i>									

11. Mäsové výrobky								
<i>Opracované žalúdky, mechúre a črevá*</i>								
<i>Želatína, kolagén a HRP*</i>								
12. Ryby a produkty rybolovu					1	1		1
<i>Živé lastúrniky*</i>								
<i>Produkty rybolovu*</i>								
13. Vajcia a výrobky z vajec	1							
14. Cukor, sirupy, med a stolové sladidlá					2			1
15. Soli, korenia, polievky, omáčky, šaláty a proteínové výrobky								
16. Potraviny pre osobitné skupiny v zmysle vymedzenia v nariadení (EÚ) č. 609/2013								
17. Nápoje								
<i>Nealkoholické nápoje*</i>	18							4
<i>Alkoholické nápoje vrátane ich nealkoholických a nízkoalkoholických obdôb*</i>								
18. Chuťovky a snacky na priamu konzumáciu								
19. Dezerty okrem výrobkov zahrnutých v kategóriách 1, 3 a 4								
20. Potravinové doplnky v zmysle vymedzenia v článku 2 písm. a) smernice 2002/46/ES okrem výživových doplnkov pre dojčatá a malé deti			2		16	3	3	37

21. Spracované potraviny nezahrnuté v kategóriách 1 až 17 okrem potravín pre dojčatá a malé deti	513		6		4	10	1	180		
22. Iné - potraviny nezahrnuté v kategóriách 1 až 21	1									
Prípady nedodržania pravidiel súvisiace s horizontálnymi pravidlami							Činnosti/opatrenia			
	Nedodržanie pravidiel zistené počas vykonaných úradných kontrol						Administratívne		Súdne	
GMO v potravinách:										
Nepovolené GMO										
Označovanie GMO										
Ožiarenie										
Nové potraviny	56						54			
Materiály a predmety prichádzajúce do kontaktu s potravinami	11						11			

Podvodné a klamlivé praktiky: 10 – medzi najčastejšie patrila prezentácia výživových doplnkov na webovej stránke, ktorá prisudzovala výživovým doplnkom schopnosti prevencie a liečby ochorení, nepovolené zdravotné tvrdenia

1.7. Kolónka na pripomienky*

* Členské štáty sa môžu rozhodnúť, či kolónky alebo políčka označené hviezdíčkou (*) vyplnia alebo nechajú prázdne

2. Zámerné uvoľnenie GMO do životného prostredia na účely výroby potravín a krmív

2.1. Celkový záver o dosiahnutej úrovni dodržiavania pravidiel

2.2. Úradné kontroly

	Počet vykonaných úradných kontrol
Komerčné pestovanie GMO na účely výroby potravín a krmív (časť C smernice Európskeho parlamentu a Rady 2001/18/ES ⁽³⁾)	
Pokusné uvoľnenia GMO v súvislosti s potravinami a krmivami (časť B smernice 2001/18/ES)	
Osivá a vegetatívny množiteľský materiál na účely výroby potravín a krmív	

2.3. Kolónka na pripomienky***2.4. Prípady nedodržania pravidiel**

	Zistené počas vykonaných úradných kontrol	Celkový počet kontrolovaných prevádzkovateľov*	Počet kontrolovaných prevádzkovateľov, v prípade ktorých bolo zistené nedodržanie pravidiel*	Činnosti/opatrenia	
				Administratívne	Súdne
1. Komerčné pestovanie GMO na účely výroby potravín a krmív					
2. Pokusné uvoľnenia GMO v súvislosti s potravinami a krmivami					
3. Osivá a vegetatívny množiteľský materiál na účely výroby potravín a krmív					
3.1. Nepovolené GMO v osivách a vo vegetatívnom množiteľskom materiáli					
3.2. Označovanie GMO v osivách a vo vegetatívnom množiteľskom materiáli					
Podvodné a klamlivé praktiky					

(3) Smernica 2001/18/ES Európskeho Parlamentu a Rady z 12. marca 2001 o zámernom uvoľnení geneticky modifikovaných organizmov do životného prostredia a o zrušení smernice Rady 90/220/EHS (Ú. v. ES L 106, 17.4.2001, s. 1).

2.5. Kolónka na pripomienky*

* Členské štáty sa môžu rozhodnúť, či kolónky alebo políčka označené hviezdíčkou (*) vyplnia alebo nechajú prázdne.